UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

De Tempore Hyemales

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Feria. vi. post p[ri]ma[m] d[omi]nica[m] aduent[us].

urn:nbn:de:hbz:466:1-30599

Visual Library

renas cogitationes diſperſã inuenit ꝯgre
gato exercitu illã ſubintrat ⁊ oẽs bonas af
fectiones ⁊ cogitationes occidit/ vi igne lu
xurie/aut cupiditatis/aut alteriꝰ vicij ani
mã ſuccendit. Fatuum igit̃ nõ eſt adhibe/
re cuſtodiam. Augꝰ. Peſſima inſania nr̃a
cum ꝗtidie videmus draconẽ contra nos
ore aperto paratũ ad deuorãdũ/nihilo mi
nus dormimꝰ: et laſciuimꝰ: ⁊ in pigritijs
nr̃is tanꝗ̃ ſecuri añ eũ q̃ nihil aliud deſi/
derat ꝙ̃ vt nos ꝑdat. Inimicꝰ iſte vt occi/
dat ſemp vigilat abſꜫ ſomno. ⁊ vt nos cu
ſtodiamꝰ nolumꝰ euigilare a ſomno.

P Ro ſcd̃o articulo. Supra d̃ duabꝰ
pͥmis ⁊c̃. Hic de tertia q̃ eſt ꝯſide
ratio fructuoſiſſime vtilitat̃. Quis eñ du
bitet ꝙ̃ ſit fructuoſũ atꜫ honorabile habe
re deũ in hoſpitio cordis Sap. vij. Uene
runt mihi oĩa bona pariter cũ illa. ſ. gratia
dei. qd̃ euidentiꝰ patebit ſi ꝯſideremꝰ tres
modos ſue viſitatiõis. Uiſitat eñ tripl'r.
¶ Primo mõ vt iudex incutiẽs timorẽ.
¶ Scd̃o vt medicus ſanãs languorem
¶ Tertio vt conſolator ingerens ſpũalis
leticie dulcorem.
¶ Primo vt iudex ⁊c̃. Et hoc in pctõꝝ cõ
uerſione. qñ audit peccator illd̃ Eſa. xlvj.
Redite preuaricatores ad cor. Iſte ad/
uentꝰ amarus q̃dẽ ẽ ſed vtilis. ¶ Figurat̃
aduentꝰ iſte Matth. xij. vbi d̃r: Cum in/
traſſet ieſus hieroſolymã cõmota eſt vni/
uerſa ciuitas. Et Exodi. xx. Ut probaret
vos venit deꝰ ⁊ vt terror eius eſſet in vo/
bis ⁊ nõ peccaret͂. ¶ Scd̃o vt medicꝰ ſa/
nans languorẽ. Et h̃ in pctõꝝ remiſſione
Audi ꝗ̃ illud Eccĩ. xxviij. Da locũ medi
co ⁊ nõ diſcedat a te: qꝛ opera eius ſunt ne
ceſſaria. Et dñs ipſe dicit Eſa. lxj. Miſit
me vt mederer ⁊ ſanarẽ ꝯtritos corde. Et
nota ordinẽ qm̃ contritio p̃cedit ſanationẽ
Uñ Matth. xx. Poſtꝙ̃ ingreſſus eſt dñs
cõmota eſt vniuerſa ciuitas/ſanauit cecos
⁊ claudos accedẽtes ad ſe. De remiſſione
aũt pctõꝝ adducunt̃ tres teſtes. Primus
eſt fides veritatis. Ezech. xviij. Si auer/
terit ſe impius ab impietate ſua ⁊c̃. omni
um iniquitatũ eius nõ recordabor. Scd̃s
eſt ſpes diuine pietatis. j. Ioã. iij. Si cor
nr̃m nõ reprehendit nos fiduciã habemus
ad deum. Et. ij. Cor. j. Gloria nr̃a hec eſt
teſt. ꝯſciẽ nr̃e. Bern. Que ꝯſcĩa defendit
inter accuſatores liber eſt. Uerũtñ hic te/
ſtis lꝫ det fiduciã nõ tñ certitudinẽ. Idcir
co Eccs. ix. Sũt iuſti atꜫ ſapiẽtes ⁊ e. o.
in manu dei. et tñ neſcit homo an odio vel
amore dignus ſit. Tertiꝰ eſt amor chari/
tatis. Cum eñ q̃s ſe totum deo offert in
chr̃i obſequiũ gemens ⁊ ſupplicans vt deꝰ
faciat cũ eo miſericordiam. Ad hanc ſupplicati
onẽ pr̃ miſericordiaꝝ mittit triplicẽ teſtẽ
ſcꝫ charitatẽ in q̃ infundit ſpm̃ ſanctũ Ro.
viij. Ipſe pater reddit teſtimoniũ ſpũi nr̃o
ꝙ ſimꝰ filij dei. qꝛ. j. Petri. iiij. Charitas
operit multitudinẽ pctõꝝ. Primꝰ teſtis
ꝯſcientiã alleuiat/ſcd̃s ſerenat/tertiꝰ affe/
curat. Deſidera ꝗ̃ medicũ ⁊ clama cũ Hie
remia. Hiere. xvij. Sane me dñe ⁊ ſana/
bor ⁊c̃. ¶ Tertio venit vt conſolator ⁊c̃.
Eſa. lj. Ecce ego conſolabor vos. Et. lxj.
Spũs dñi miſit me vt ꝯſolarer oẽs lugen
tes ⁊ po. co. lu. ſiõ. Et. lxvj. Quõ ſicut mr̃
blandiat̃: ita ⁊ ego ꝯſolabor vos ⁊ in hie/
ruſalẽ ꝯſolabimini. Uere magna ꝯſolatio
q̃ ſepe mortẽ dulcẽ facit. Exemplũ d̃ mar
tyribꝫ q̃ gaudebant in tormentis. Et d̃ apo
ſtolis Act. v. Ibant apl̃i gaudẽtes a cõ.
conſi. qm̃ di. ha. ſunt p no. ie. ꝯtumeliã pa.
Uñ Ro. v. Gloriat̃ in tribulationibꝫ.

P Ro tertio articlo. Audiſtis ⁊c̃. Ca
ueatis ne per negligentiã veſtraꝫ
priuemini tali merito: taliqꜫ conſortio. Di
cit lex ciuilis. Siquis ſua culpa eget: indi
gnum eſſe ei ſubuenire. ff. depoſiti. l. bona fi
des ar. in oppo. lxxxvj. diſt. Non ſatis. Si
q̃s egrotus ianuã claudit medico aut ſibi
reſiſtit ⁊ ꝯtradicit/aut ſi tribulatꝰ a ſe eum
abijcit q̃ vult ⁊ p̃t ꝯſolari. Nõne talis mi
ſer eſt ⁊ vituperãdus: Expone ⁊ applica.
⁊ nota illd̃ Eſa. xxxiij. Ue q̃ ſpernis nõne
et ipſe ſperneris.

¶ Feria. vj. poſt pͥmã dñicam aduentꝰ

H Ora eſt ⁊c.

Non in comeſſationibꝫ ⁊ ebrie
tatibꝫ: nõ in cubi. ⁊ impudi. nõ
in cõ. et e. Ro. xiij. Hora eſt ⁊c̃. vt vicꝫ de
cetero nõ ambule. in comeſ. ⁊c̃. Ubi tria ex
cludunt̃ moꝝ honeſtati ꝯtria. vicꝫ
¶ Uictus corꝑalis ſupfluitas
¶ Luxus carnalis feditas

¶ Odiũ fraternalis [illegible]ãtas.
Primũ cũ dr̃ Nõ in comeſatiõib᷒ ⁊ ebrie
tatib᷒. de q̃ Lu. xxj. Uidete ne grauentur
corda vr̃a crapl'a ⁊ ebrietate. ¶ Scõm cũ
dr̃. Nõ in cubi. ⁊ ipudi. i. in delitijs ⁊ imũ
dicijs. Ro. viij. Si ſm carnem vixerit
morie[m]ĩ. ¶ Tertiũ cũ dr̃. Nõ in co. et c. i.
nõ in diſcordia ⁊ inuidia. Jaco. iij. Ubi ze
lus ⁊ contẽtio: ibi inconſtantia ⁊ oẽ opus
prauum.

Pro primo articulo. Supra q̃ſitũ eſt
an diabol᷒ ⁊c̃. Nũc q̃rit̃ an poſſit di
abolus cõpellere ad malas cogitatões ſo
mni peti inductiuas: Q, ſic. Si em̃ aliq̃d
pñtat̃ aſpectui oculoꝝ nr̃oꝝ neceſſariũ eſt
videre. ḡ a ſili ſi diabolus aliq̃d pñtat ali/
cui: neceſſariũ eſt cogitare. Cõtra Si ſic.
ſeq̃ret̃ ꝙ a malis cogitatiõib᷒ nõ poſſem᷒
cauere ⁊ mala cogitare nõ ſit rephẽſibile:
cũ tñ dñs rephẽdat Mat. ix. Ut q̃d cogi
tat[is] mala i cordib᷒ vr̃is. Rñdet Bona.
in. iij. di. viij. Dicũt q̃dã ꝙ neceſſario poſ
ſunt cõpellere ad cogitationes maloꝝ: nõ
tñ malas. Cogitatio em̃ de malo nõ ẽ ma
la niſi eã comitet̃ affectio mala q̃ eſt in po
teſtate nr̃a. Alijs aũt videt̃ ⁊ ꝓbabil᷒ ꝙ
nõ pñt aliq̃d facere: q̃ facto neceſſario co/
gitem᷒ malũ niſi in caſu vicȝ cũ cogitatio
gie nõ ẽ circa vtilia occupata. Cũ em̃ eua/
gat̃ ⁊ eſt ocioſa: tũc põt ei diabol᷒ offerre
imaginẽ turpẽ ⁊ vanã. Et ideo volẽti ma
las cogitatiões fugere / ſollicit[e] cauendũ
eſt ne ꝯtingat aliq̃n animũ a bonis cogita
tionib᷒ reuocari. hoc aũt difficile nõ eſt ei
q̃ ſolit᷒ ẽ in bonis aĩm exercere: cui mlto
facili᷒ ẽ ⁊ delectabilius in bonis v̄ſari co/
gitatiõib᷒ q̃ ſit viris carnalib᷒ in fedis et
turpib᷒ imaginib᷒. hec Bona. ¶ Pro fũ/
damẽto. Nõ dubiũ q̃n poſſimus cauere a
malis cogitatiõib᷒ ſaltẽ moroſ. Ad h̃ ãt
nos hortat̃ Ariſt. ij. eth. Cauẽdũ eſt ne in
his q̃ ſenſum delectant cogitatio imoret̃.
Quã miſeri igit̃ pctõres qui voluntarie ſe
ſubijciũt diabolo. Jõ Alan᷒ in ꝓuerbijs.
Cur ꝓprio ſecas enſe caput. cur ſpõte cate
nas demonis incurr[is] cũ ſua iuſſa ſubis:
¶ Cũ ḡ q̃rit̃: an diabolus ⁊c̃. dic tñ. vt ſ.
Ex q̃ ꝯclude q̃ntũ debent timere pctõres
miſeri corã ſũmo iudice cõpere / de mal' co
gitatiõib᷒ q̃s libere receperũt ⁊ in q̃b᷒ de/
lectati ſ[un]t rõnẽ reddituri. Nã vt dr̃ Sap. j
In cogitatiõib᷒ ipĩj interrogatio erit. Et
eiuſdẽ. vj. Jpe cogitatões vr̃as ſcrutabit̃.
Fac iniunctiuas. Uigilate ḡ ad ſtatiȝ repel/
lẽdũ cogitatões malas anteq̃ nimis cre
ſcãt. Pſ. Btũs q̃ tenebit ⁊ allidet puulos
ſuos ad petrã. Nam ꝑ oppoſitũ ad hoc ni
tit̃ diabolus vt ſtatim bonas cogitatiões
extinguat. Uidem᷒ in plant[is] ⁊ arborib᷒ ꝙ
ſi in florib᷒ ledant̃ / ꝑdunt̃ oẽs fruct᷒. quia
deſtructa cã nõ põt fieri effect᷒ ¶ Spũalr̃
ſi ledant̃ bone ꝯceptiões ani in nob: iã bo
ni opis fructũ nõ ꝓducũt. ideo ad h̃ conat̃
diabol᷒ vt occidat bonas ani ꝯceptões cũ
nõdũ ſũt roborate. ¶ Figura Exo. j. Ne
filij iſrl' creſcerẽt in egypto: ꝓcepit Pharao
filios iſrl' interfici ⁊ ſumergi. Spũalr̃ dia
bolus bonoſ ꝯcept᷒ conat̃ ſuffocare ꝑ illa/
bẽtẽ delectationẽ. Petr᷒ rauẽn. ſup matt.
Diabolus ſp boni ꝑmordia pulſat. Attẽ
de: poſſidẽs tyrãnice ciuitatẽ: q̃n ſcit ali/
quẽ tractatũ fieri ꝑ ei᷒ expulſiõe: ſe munit
gentib᷒ ⁊ armis. Spũalr̃ diabolus poſſi/
dens aĩam q̃n videt aliquã bonã inſpira/
tionẽ a dõ imitti: ſuggerit mala: ꝯcupiſcẽ
tias iñãmat ⁊c̃. ¶ Figura Exo. v. Poſt/
q̃ moyſes cepit loq̃ de eductiõe ppl'i: tunc
cepit eos Pharao magis affligere. ⁊c̃.
Spũalr̃ diabolus videns aĩam peccati li/
cẽ trahi ꝑ ꝓdicationes vel al's vt exeat de
egypto pcti: tũc ad eã detinendã ſuas vi/
res exercet. Greg. Hoſtis nr̄ q̃nto magis
nos rebellare cõſpicit: tãto ampli᷒ expu/
gnare contendit.

Pro ſcdo articulo. Supra vicȝ in ſer/
mone ꝑmo diximus quõ in aduentu
dñs viſitat vt iudex: vt medic᷒: vt ꝯſola/
tor. Nũc dicturi ſum᷒ quõ viſitat alijs tri
bus modis q̃ ſequunt̃.
¶ Primo vt ſoci᷒ viator alleuiãs laborẽ.
¶ Scdo vt mgr̃ ⁊ doctor corrigẽs errorẽ
¶ Tertio vt ſpõſus dulc[is] inflammãs ad
amorem.
¶ Primo vt ſoci᷒ ⁊c̃. et hoc i vie oſtẽſiõe.
Hiere. xvij. Quaſi colon᷒ futur᷒ es in ter
ra: ⁊ q̃ſi viator declinãs ad mãducãdũ: vt
ſcȝ aĩa deuota ex dulci ꝯfabulatiõe d̃ gau
dijs celeſtib᷒ ꝓcurrat cũ diſcipulis eũtib᷒
in emaus. q̃d interꝑtat̃ deſiderium cõſilij.
Macrobi᷒ in ſaturnalib᷒. Comes facun/
dus in via ꝓ vehiculo eſt. Qui ḡ libenter
et ſepe de diuinis cogitant et loquunt̃. ſic

enū hn̄t diuie p̄ſentie. Dic ex oppoſito ⁊c̄. ¶ Secūdo vt mgr̄ ⁊ doctor corrigens errorē. et h̄ in interna illūinatiōe. Pone exēplū de mgr̄o ſcholariū: cū p̄ns eſt eos corrigit ⁊ icitat ⁊c̄. Ex oppoſito fit qn̄ ē abſens ⁊c̄. Vn̄ dn̄s cū preſens eſt arguit intus q̄ſcunq̄ defectus ⁊c̄. q̄ſi diceret illud Prouer. iij. Fili mi ne obliuiſcaris leg̃ mee ⁊ p̄cepta mea cor tuum cuſtodiat. Bern̄. Ip̄e illūinat intellectū: accendit ⁊ affectū: docet effectū. ¶ Tertio vt ſpōſus ⁊c̄. Et hoc in ſincera dilectiōe. Spōſus inquā zelator. Exo. xx. Ego dn̄s zelotes. Ideo ſp geſt⁹ ⁊ cōditiōes aie cōſiderat ad modū viri zelātis vxorē. Dic vlteri⁹ vt videbis. De hoc ſponſo d̄r Mat. xxv. Ecce ſpōſus venit exite obuiā ei. Dicit: ecce. q. d. Mirabile eſt h̄. Quid em̄ mirabili⁹ q̄ȝ ꝙ de⁹ imenſus aie paupcule deſponſari velit ⁊ amore coniūgi. Reuera magnū eſt ꝙ creator ita ſuauiter cōiūgi velit ſue creature. Ber. Cū guſtat q̄ȝ ſuauis ē dn̄s: tunc aīa non deſiderat q̄cūq̄ alia bona: ſed lāguente deſiderio affectat ſolus. Neſcio em̄ q̄d delicati⁹ hȝ in ſe de⁹ q̄ȝ ꝙ aie d̄r ſponſus. Narrat Jacob⁹ de vitriaco ſe vidiſſe aliq̄s deuotas mulieres q̄ ſic extra ſe rapiebant ꝙ ꝑ totā diē non erat eis vox neq̄ ſenſus ad aliq̄ exteriora: nec ad vllū clamorē poterāt excitari: nullā leſionē etiāſi vehementer ꝑugerent ſentiētes. Redeūtes aūt ad ſe: plauſu etiā corꝑali gaudiū oſtēdebant. Nec mir̄ ſi gaudiū ſentiebāt cū ſe ſic dulciter amari a ſpōſo chr̄o ꝑcipiebāt. Bern̄. Quis digne pēſare poterit q̄nto nos affectu diligat q̄ aīam ſponſam dicit ⁊ vocat. Caue ḡ aīa ne adultereris cū diabolo.

PRo tertio. Audiſtis ⁊c̄. Caue poti⁹ ne diaboli q̄ȝ chr̄i ſocietatē q̄ras. Se ipm q̄dē tibi offert chr̄s q̄ ⁊ pro te offerri voluit. Sȝ audi qđ lex d̄r. Bn̄ficiū nō cōfert in inuitū. ff. de re. iu. l. Inuito. Cui etiā concordat qđ h̄r. xxiij. q. vj. Vides. Inuitus nemo bon⁹ ēē p̄t. Attēde ſi tu ꝑfecturus ꝑ viā periculoſam ſapientē ꝯductorē reſpuis/ eligēs poti⁹ ei⁹ inimicū ꝓditorē: nōne iuſte ab eo relinq̄ris? Aut ſi iuuēcula req̄rit a nobili: dulci: ⁊ benigno vt ſit ei⁹ ſponſa: et ipſa magis adheret miſero cuidā egenti ⁊ infami: nōne iuſte cōtemnit a nobili? Expone et applica ⁊c̄. ij. Paralipo. xvj. Si dereliqueritis eum et ipſe derelinquet vos.

¶ Sabbato poſt p̄mā dn̄icā aduentus.

HOra eſt iam h ⁊c̄. Induimini dn̄m ieſū chriſtū. Rhom. xiij. Hora eſt ⁊c̄. vt induamini ⁊c̄. i. formā ⁊ cōuerſatione dn̄i ieſu chr̄i. Sic indutus erat Paul⁹ q̄ dicebat Gal. ij. Viuo ego iā non ego: viuit xp̄o in me chr̄s. Nota aūt in verbis p̄dictis tres ꝯditiōes deſiderabiles ꝓpter q̄s tota mēte deſiderare debemus ſic indui. ¶ Prima eſt ꝯditio venerāde ſublimitatis: dn̄m. ¶ Scd̄a eſt deſiderāde vtilitatis: ieſum. i. ſaluatorē. ¶ Tertia eſt obſeruande neceſſitatis: chr̄m. i. vnctū plenitudine gr̄e a q̄ oīs alia gr̄a deriuatur. Et ſic grām hr̄e nō poſſum⁹ niſi ipm induamur. De p̄mo Apoc. xix. Dn̄s dn̄antiū. iō ipm induimini ꝑ ſubiectiōis reuerētiā. De ſcd̄o Mat. j. Vocabis nomē ei⁹ ieſū. Ipe em̄ ſaluū faciet ppl̄m ſuū a pctīs eoꝝ. iđo ipm induimini ꝑ affectiōis beniuolētiā. De tertio Jo. j. De plenitudie ei⁹ oēs accepim⁹. iō ipm induimi ꝑ ꝯformatōis efficaciā. qȝ chr̄iani dicimur a chr̄o. hoc itaq̄ ē indumētū dignissimū: vtiliſſimū: ⁊ maxie neceſſariū. ¶ Salutatio. Hora ⁊c̄. Tres articl̄i.

PRo p̄mo articlo. Sup̄ q̄ſituȝ eſt ⁊c̄. Hic q̄rit̄ An diabol⁹ poſſit malas affectōes imp̄mere q̄ ſīt ſpūal' ſomni iductiue. Q, ſic Oſee. vij. Oēs adulterātes ſic cliban⁹ ſuccēſus a coq̄nte. Et glo. exponit ꝙ cliban⁹ eſt fornicator: ⁊ coquēs ē diabolus. ¶ Cōtra. Nō pōt itellectui cogitatōeȝ imittere. ḡ multo min⁹ affectionē incēdere. Itē ſi ſic. ḡ poſſȝ nos ꝯtinue peccare facere. ¶ Rn̄det Bona in. ij. di. viij. Incēdere ē act⁹ trāſlat⁹ a corꝑalib⁹ ad ſpūalia. In corporalib⁹ aūt incēdere eſt nō ignem generare: ſed potius ignis pabulū miniſtrare vel applicādo igne combuſtibili vł econtra. Sic ⁊ in ſpūalibus. Ignis autē iſte eſt concupiſcētia ſiue libido ꝑuerſa. pabulum hui⁹ ignis ſunt cogitatiōes ⁊ affectiōes terrene ⁊ carnales: ⁊ etiā delectationes fede. Et ita icēdere in ſpūalib⁹ nō tm̄ agit̄ reſpectu affectionū: imo etiam et